

Nr 34.

Warszawa

$\frac{14}{26}$ sierpnia 1868 r.

Wychodzi w każdą środę.

Redakcja przy ulicy Nowy Świat Nr. 28.

MERKURY

dodatek tygodniowy do Ekonomisty.

TYDZIEŃ FINANSOWY.

Kwestje rosną dziś jak grzyby. Niedawno ledwo zauważono pogłoskę o staraniach zbliżenia między Francją, Belgją i Holandją; dziś ten mały punkcik, zrazu nawet nieczarny — bo miało chodzić tylko o kombinacje celne, — poczerniał znacznie gdy zaczęto w nim upatrywać początek przeciwwagi związkowi celnemu niemieckiemu, następnie wyrodził się w kwestję polityczną pewnéj doniosłości — gdy się zaczęto domyślać przymierza zaczepno-odpornego, a nakoniec kwestja ta przybiera olbrzymie rozmiary.

Zawarcie podobnego przymierza, według dzienników pruskich, musi stanowić dla Prus *casus belli*, gdyż byłoby pierwszym krokiem Francuzów nad Ren. Obawy te zwłaszcza rosną i przybierają kształty rzeczywistości z powodu coraz bardziéj ujawniającego się faktu, że oficerowie francuscy przebiegają zachodnie Niemcy, zdejmując plany strategiczne. Kilku z nich już aresztowano; skutkiem czego i we Francji nakazano ostrożność względem oficerów pruskich, w podobnym celu zwiedzających wschodnią część cesarstwa. Nakoniec świeża nominacja Lagueronnier'a na posła w Bruxelli, uważana jest jako objaw polityki anti-pruskiéj.

Tak więc, powodów niepokoju zawsze nie brak, i sama nawet pożyczka, stawszy się manifestacją, służy za tło rozmaitych przypuszczeń co do usposobienia publiczności: jedni widzą w niéj objaw czysto-pokojowy, drudzy wojowniczy, — jako gotowość dostarczenia potrzebnych na prowadzenie wojny środków.

Bilans banku francuskiego przedstawia znaczne różnice, które jednak, jako spowodowane pożyczką, mają tylko znaczenie zjawiska przechodniego, chwilowego. Tak np. obok powiększenia funduszu metalicznego o 34/m. (1.279,5/m.), portfel zwiększył się o 108/m. (496,5/m.), a rachunki bieżące o 120/m. (524). Tłumaczy się to — co do kasy, przypływem złota z Londynu na zapisy pożyczki, a co do dwóch innych kategorij— tworzeniem na tenże cel rezerwy.

W Londynie przeciwnie, kasa metaliczna banku zmniejszyła się i również zmniejszył się portfel; bo téż skup wolny ofiaruje się na $1^{1}/_{2}$%. Konsole, ku pewnemu zdziwieniu, obniżyły się do $93^{3}/_{4}$.

Kontrakt tabaczny włoski zatwierdzony został w Izbie, przyczém wyszła niestety na jaw zawiść prowincjonalna: Piemontczycy stanęli w opozycji, kiedy Toskańczycy za prawem głosowali.

Giełda warszawska mało się ruszała; papiery publiczne w cenie zeszłotygodniowéj, kursa wexlowe obniżyły się nieznacznie.

KURSA GIEŁDY,

w tygodniu 17—22 sierpnia 1868 r.

	Stopa %	RÓWNIA (pari)	CENA RZECZYWISTA W TYGODNIU Poniedz. 17 sierp.	Wtorek 18	Środa 19	Czwar. 20	Piątek 21	Sobota 22	Stosunek do równi na 100
			R	u	b	l	e		
1. Papiery publiczne.									
a) Rządowe.									
Polskie. Obligi Skarbowe (r. 100. 150. 500).	4	100	.	.	.	.	78	.	78
Obligacje cząstk. (zł. 500) z kup..	4	75	.	.	.	.	102,50	.	$136^{2}/_{3}$
Cert. ban. na obl. cz. *A* (z.300) z kup	5	45	.	.	.	.	51,25	.	$113^{5}/_{6}$
„ „ „ *B* (z. 200)	0	30	.	.	.	.	27	.	90
	5	30	.	.	.	.	33	.	110
Dow. Kom. Cen. Lik. (różne sumy).	0	100	.	.	.	.	*58	.	*58
Listy likwid. (r. 100. 250. 500. 1000)	4	100	69	68,85	68,80	68,83	68,60	68,60	$68^{4}/_{5}$
kupon............	.	.	.	.	.	.	.	$0,91^{1}/_{9}$	.
Ruskie. 5-ta pożyczka (500)............	5	100	.	.	.	.	81	.	81
Pożyczka premjowa z 1864 r.	5	100	133,50	133,50	133,75	133,50	.	.	$133^{1}/_{2}$
„ „ z 1866 r......	5	.	133,50	133,50	133,50	133,50	.	.	$133^{1}/_{2}$
Metaliki (300) lutowe	4	100	100,33	100,33	100,33	100,33	100,33	100,33	$100^{1}/_{3}$
Metaliki (300) sierpniowe	4	100	100	100	100	100	100	100	100
Bilety banku Pańs. (100 i wyżéj)..	5	100	86,75	.	.	86	86,75	.	$86^{3}/_{4}$
b) Towarzystw i Spółek.									
Polskie. Listy Zast. (30 75. 150. 750. 3000).	4	100	84,20	84,40	84,33	84,17	84,33	84,33	$84^{1}/_{3}$
„ „ „ ser. 2	4	100	78,65	78,40	78,33	78,33	78,67	78,83	$78^{5}/_{6}$
kupon............	.	.	.	.	.	.	.	$0,66^{2}/_{3}$	.
Akcje Dr. Żel. W-W. (100)	diw.	60	66	.	66	66	.	66	110
„ „ W-B. (100. 150) ...	4	100	60	60	60	60	60	60	60
„ „ Teresp. (100).....	5	100	89	89	89	89	89,50	89,50	$89^{1}/_{2}$
Obligacje „ „	5	100	88,50	88,50	88,50	88,50	88,50	88,50	$88^{1}/_{9}$
Akcje „ Łodzk. (100).....	5	100	.	.	.	.	.	.	.
Rus. Akcje Gł. Tow. Dr. Ż. (125)	5	125	.	.	.	.	121,50	.	$97^{1}/_{5}$
Obligacje „ „	$4^{1}/_{2}$	100	.	.	.	.	.	.	.
2. Wexle.									
Berlin........(Tal. 100) 2 mies.	.	92,857	$108,22^{1}/_{2}$	108,30	108,15	108,15	108,15	$108,22^{1}/_{2}$	$116^{5}/_{9}$
Gdańsk....... (100) „	.	92,857	.	.	.	107,85	107,85	.	$116^{1}/_{8}$
Hamburg.....(M.B. 300) „	.	140,855	.	.	164,55	.	.	.	$116^{6}/_{7}$
Londyn....... (Ł. 1) 3 „	.	6,301	7,37	7,39	$7,37^{1}/_{2}$	7,38	7,38	7,38	117
Paryż........(Fran. 300) 2 „	.	75,214	.	88,35	.	88,20	$88,12^{1}/_{2}$	88,20	$117^{1}/_{4}$
Wiedeń....... (Gul. 150) „	.	92,857	.	96,90	.	.	.	95,70	$103^{1}/_{6}$
Petersburg....(Rub. 100) 1 „	.	100	.	99,50	99,50	.	99,50	.	$99^{1}/_{2}$
3. Monety.									
Półimperjał.....................	.	5,15	.	.	.	.	6	.	$116^{1}/_{2}$
Napoleondor...................	.	5	.	.	.	.	.	.	.
Dukat holenderski..............	.	3	.	.	.	.	3,45	.	115
Rubel srebrny..................	.	1	.	.	.	.	.	.	.
Talar pruski....................	.	0,92.857	.	.	.	.	.	.	.
Gulden austrjacki (papierowy)...	.	0,62.906	.	.	.	.	.	.	.

STOPA SKUPU:	Warszawa.	Londyn.	Paryż.	Wiedeń.	Berlin.	Frankfurt.	Amsterd.
bankowa:	6%	2	$2^{1}/_{2}$	4	4	$2^{1}/_{2}$	3
giełdowa:	—	1 ($1^{1}/_{2}$)	$1^{3}/_{4}$ ($2^{1}/_{4}$)	4	$2^{3}/_{4}$	$1^{3}/_{4}$ (2)	3

STAN OPERACIJ BANKU POLSKIEGO.

	w d. 14 sierpnia	w ciągu tygodnia przyb. (+) ub. (—)	w d. 22 sierpnia
	r u b l i		
1. Skup: Portfel, wexli kraj. w Warsz.	1.950.965, 26	+ 107.186, 18½	1.922.744, 31½
		— 135.407, 13	
1. Skup: Portfel, wexli kraj. w Łodzi. .	324.863, 11	+ 32.419, 01	335.222, 74
		— 22.059, 38	
1. Skup: Portfel, wexli kraj. w Włocł.	275.311, 49	+ 49.680, 14½	296.442, 18½
		— 28.549, 45	
1. Skup: Portfel „ zagranicznych	70.222, 60½	+ 3.950, .	74.172, 60½
2. Zaliczenia na papiery publiczne ...	650.144, .	+ 22.821, .	642.773, .
		— 30.192, .	
3. „ na zast. towarów (a) wełny .	341.489, 79	+ 20.046, 32½	348.259, 79
		— 13.276, 32½	
3. „ na zast. towarów (b) in. tow.	282.763, 23½	+ 15.141, 88½	293.352, 86
		— 4.552, 26	
4. „ „ kosztowności	792.101, 40½	+ 9.934, 77	777.214, 27½
		— 24.821, 90	
5. Otwarte kredyta	4.819.362, 66	+ 394.095, 38	4.706.738, 04½
		— 506.719, 99½	
6. Kasa: Monety srebrne	2.613.351, 14	— 2.550, 87½	2.610.800, 26½
6. Kasa: „ złote	43.841, 27½	.	43.841, 27½
6. Kasa: Bilety Banku Polskiego	880.700, .	+ 52.800, .	933.500, .
6. Kasa: „ Kred. Cesarstwa	1.499.914, .	+ 198.467, .	1.698.381, .
Łącznie (6)	5.037.806, 41½	+ 248.716, 12½	5.286.522, 54

STAN BANKÓW OBIEGOWYCH PRUSKICH.

— Bank pruski i 11. prywatnych (*w Berlinie, Wrocławiu, Gdańsku, Zgorzelcu, Kolonji, Królewcu, Magdeburgu, Poznaniu, Szczecinie, Frankfurcie n. M. i Hanowerze*)—w końcu czerwca 1868 r.

	Bank pruski	*11 prywatnych*	*razem*
CZYNNIKI.	t a	l a r	ó w
Fundusz metaliczny...............	95.030000	15.106322	110.136322
Bilety kasowe i obce...............	2.457000	2.151361	4.608361
Portfel...............	66.960000	29.261453	96.221453
Lombard (pożycz. na zastaw)............	18.102000	9.410834	27.512834
Rozmaite czynniki...............	15.832000	10.410022	26.242022
BIERNIKI (główne).			
Bilety w obiegu...............	147.456000	26.846191	174.302191
Składy (depozyta)...............	19.632000	4.789939	24.421939
Rachunki bieżące i inne...............	2.060000	10.404174	12.464174
Fundusz metaliczny pokrywa sumę obiegających biletów w stosunku	64½%	43 2/3%	63 1/5%

SKAZÓWKI I FAKTA BIEŻĄCE.

— Historja rozwoju poczt (Entwicklungsgeschichte der Posten), od czasów najdawniejszych do obecnego, ze szczególnym względem na Niemcy—napisał E. Hartmann. (Lipsk, 1868).

Praca ta zasłużonego urzędnika pocztowego bawarskiego zasługuje na uwagę tak pod względem ważności ekonomicznéj przedmiotu, jak i trafności badań i uwag autora. Właściwie miał H. na celu przedstawienie rozwoju i stanu obecnego służby pocztowéj w Niemczech; ale to go powiodło do ciekawych poszukiwań o początku urządzeń pocztowych w dawném państwie rzymskiém, a następnie o ich wznowieniu we Francji. Uchwyciwszy te główne momenta, p. Hartmann daje cywilizacijny obraz rozwoju służby pocztowéj na stałym lądzie, ożywiony gruntownością naukową i świeżością wykładu. Treść dzieła w krótkości podajemy.

Już za czasów rzymskiéj Republiki, na sieci dróg publicznych (starannie urządzonych w dawném państwie rzymskiém), utrzymywana była ciągła i regularna korespondencja pomiędzy władzami, za pośrednictwem t. z. *statores, cursores, tabellarii*. Cesarz August urządził *Cursus publicus*. W pewnych punktach — stacjach (*mansiones*) utrzymywano: a) wozy (*reda, carrus, clabula*); b) zwierzęta pociągowe (*animalia publica, equi cursales, veredi*, etc.), i c) urzędników (*hippocorni, mancipes, agentes in rebus, curiosi, veteres*), dla szybkiego i re-

gularnego przewozu urzędowych posyłek i osób. Od téj epoki aż do upadku Rzymu, środki utrzymania téj służby i pociągnięcie mieszkańców prowincij do udziału w jéj utrzymaniu stanowiły ważną część prawodawstwa cesarskich rządów. Przy Wandalach i Gotach ostał się w znacznéj części *Cursus publicus*; a Teodoryk okazał pewną o jego istnienie troskliwość. Przy Longobardach giną jego ślady w Italji; a za to ukazują się w Galji przy Merowingach.

Postęp w téj mierze za Karola W. zaznaczany jest w historji, ale nie wyraźnie. Następnie rządy widocznie mało się troszczą o regularność komunikacij. Ale potrzeby handlu i częstych komunikacij między głównemi centrami ruchu przemysłowego wywołały instytucję Posłańców (Botenwesen). Instytucja taka obsługiwała szczególnie miasta hanzeatyckie, mając główne punkta w Hamburgu, Norymberdze i Kolonji; jedną z nich urządził w XIV w. zakon krzyżacki, z głównem biurem listowém w Marienburgu. Były też w Niemczech specialne urządzenia służby posłańczéj, jak np. rzeźników, zakładów naukowych i religijnych.

Wiek XVI, obfity w odkrycia i wynalazki, stanowi nową erę i dla służby komunikacji. Drogi publiczne nanowo urządzone zostały przy Ludwiku XI we Francji. Za jego następcy, Karola XIV spotykamy poraz pierwszy wyraz postes.

W tymże czasie w Niemczech zjawiają się urządzenia służby posłańczéj przez niektórych panów (Landesherrliche Botenanstalten).

W r. 1611 powstał pierwszy pocztamt w Lipsku.

W Austrji za Fryderyka III (1440—93) urządzona była komunikacja pocztowa (kurjerska) z Włochami, pod nadzorem łowczego Roger'a v. Taszis (Taxis). Korzystając z téj linji, Francesco de Taszis urządził na początku XVI w. komunikację listową pomiędzy Bruxellą i Rzymem przez Medjolan. Synowiec jego mianowany był przez Maxymiljana I dyrektorem poczt w Niderlandach; a jednocześnie trzej inni Taxis'owie prowadzili służbę korespondencijną pomiędzy Bruxellą, Madrytem i Medjolanem.

W r. 1595, po długich staraniach, Leonhard v. Taxis otrzymał od Rudolfa II urząd głównego dyrektora poczt w państwie niemieckiém; a w 1615. Lamoral v. Taxis od cesarza Mateusza tenże urząd i przywiązane do niego regale, otrzymał prawem lenném dla siebie i agnatów. Odtąd zaczyna się ciągła walka Taxis'ów z instytucjami posłańczemi miast, korporacij i prywatnych, ze stanami państwa przeciwnemi nowemu przywilejowi i z wiedeńskim przydwornym pocztamtem, do którego przywiléj Taxis'ów nierościągał się, a który w r. 1623 przez ród Magni ustąpiony został rodowi Paar.

W północnych Niemczech instytucja Taxis'ów po większéj części nie przyjęła się.

Zmiany zaszłe w końcu XVIII wieku, skutkiem rewolucji francuskiéj, spowodowały ograniczenie pocztowych urządzeń Taxis'ów; wszakże utrzymanie ich wyrzeczone zostało w akcie związkowym i uważane jako zbawienny środek ujednostajnienia téj służby w obec rozdrobnienia Niemicc na małe kraiki. Po r. 1840 staraniem Austrji zawarte zostały układy pocztowe pomiędzy Prusami, Bawarją, Badenem, Saxonją i Taxis'em; a w 1850 związek pocztowy (Postverein) między Austrją i Prusami, do którego wkrótce przystąpiła Bawarja. Nakoniec z rokiem 1866 nastał dla niemieckiéj służby pocztowéj (szczególnie ważnéj dla środkowego położenia Niemiec w Europie) nowy okres, nacechowany interwencją i wpływem Prus.

— **Rezultaty podatków pruskich: klasowego (Classensteuer) i dochodowego stopniowanego (classificirte Einkommensteuer w r. 1867.**

1. Podatek klasowy.

Stopień	Stopa podatku talarów	Liczba podatników	Suma podatku tal.
1. a.	$1/2$	4.006438	2.003219
1. b.	1	260891	260891
2.	2	721027	1.442054
3.	3	294403	883209
4.	4	192479	769916
5.	5	96467	482335
6.	6	111026	666156
7.	8	79267	634136
8.	10	52238	522380
9.	12	56002	672024
10.	16	39684	634944
11.	20	21232	424640
12.	24	20233	485592
	Razem	5.951387	9.881496

2. Podatek dochodowy.

Stopień	Stopa pod. tal.	Liczba podatników	Suma podatku tal.
1.	30	21914	657420
2.	36	12254	441144
3.	42	8176	343392
4.	48	8622	413856
5.	60	5894	353640
6.	72	3821	275112
7.	84	2509	210756
8.	96	2003	192288
9.	108	1245	134460
10.	120	1725	207000
11.	144	1359	195696
12.	180	1038	186840
13.	216	841	181656
14.	288	507	146016
15.	360	395	142200
16.	480	223	107040
17.	600	121	72600
18.	720	102	73440
19.	960	55	52800
20.	1200	34	40800
21.	1560	15	23400
22.	1920	14	26880
23.	2400	12	28800
24.	3000	5	15000
25.	3600	—	—
26.	4200	—	—
27.	4800	3	14400
28.	5400	—	—
29.	6000	1	6000
30.	7200	5	36000
	Razem	72893	4.578636

Bliższe objaśnienia o tych dwóch podatkach i o połączonym z niemi podatkiem od mlewa i rzezi (Mahl- und Schlachtsteuer), podamy w Ekonomiście.

W drukarni Gazety Polskiéj.

Za pozwoleniem Cenzury Rządowéj.